

MÚSICA A L'ESPERA VIII

Concerts silenciats per una pandèmia

BANDA MUNICIPAL DE BARCELONA

Concert nº 18 Temporada 2019-2020

Diumenge 24 de maig de 2020. 18.00 h.

L'Auditori de Barcelona. Sala 1 Pau Casals

VENTS DEL SUD

Sérgio Carolino, Tuba

Banda Municipal de Barcelona

José R. Pascual-Vilaplana, Director

Programa

1ª Part

Jorge SALGUEIRO (1969)

PRIMAVERA op.136 (2006)

Jorge SALGUEIRO

CONCERTO FOR TUBA op.139 (2006)

1. *Deaphts*
2. *Beathing*
3. *Cadenza*
4. *Fantasy*
5. *Fireworks*

2ª Part

Joaquín TURINA (1882-1949)

MARCHA MILITAR (1911)

Joaquín TURINA

SINFONÍA SEVILLANA op.23 (1920)

1. *Panorama (Andante-Allegretto)*
2. *Por el río Guadalquivir (Andantino mosso)*
3. *Fiesta en San Juan de Aznalfarache (Allegro vivo)*

NOTES AL PROGRAMA

Aquest hagués estat el darrer concert de la Temporada 2019-2020 de la Banda Municipal de Barcelona. El programa titulat Vents del Sud ens apropava a dos compositors del sud d'Europa i d'èpoques diferents, però potser units pel desig de fer nou un material vell. La construcció sostenible de les idees musicals envolten la producció de tots dos compositors.

Jorge Salgueiro (Palmela, 1969) és un dels autors portuguesos contemporanis més importants de la seua generació. És autor d'un nombrós catàleg d'obres per a l'òpera, el teatre, música simfònica, de cambra, per a cor i per al cinema. El seu llenguatge parla de la desconstrucció dels instruments com a matèria prima en gran part de la seua obra. D'aquesta guisa naix aquesta al·legoria a la **Primavera**, una obra escrita per a la Festa de la Primavera 2006 del Centre Cultural de Belém i estrenada per la Banda de l'Armada Portuguesa. Com a material primari, utilitza dues melodies tradicionals infantils i amb elles escriu un seguit de variacions, improvisacions controlades i sèries amb l'objectiu de celebrar la renovació i la passió. Potser a la primavera es celebra la vida que comença, però el compositor en parla del dolor d'allò que se'n va. En paraules del propi compositor: *"Aquesta renovació i passió que celebra l'obra s'aborden, no només pel seu costat lluminós, sinó també pel costat tràgic dels que abandonen l'escena per deixar lloc a allò nou, per la violència que perfuma el sexe i per la mort que renaix cada vegada que la vida comença."* Realment estem davant una experiència sonora ben original i enriquidora. El propi compositor elabora un text i una pintura que s'utilitza en la interpretació de l'obra. Vaig tenir l'oportunitat de dirigir aquesta obra a la Casa da Música d'Oporto al mes de maig de 2018, en un concert amb la Banda Simfònica Portuguesa amb qui col·labore des de 2009, i dins d'un programa dedicat a la primavera on s'escoltaren l'obertura *Spring* de Johan de Meij i una fabulosa transcripció de *La Consagració de la Primavera* de Stravinsky.

El solista triat per tancar la temporada és tot un referent de la renovació de la tuba. *Sergio Carolino* (Alcobaça, 1973) és en l'actualitat i des de 2020, solista de tuba de l'Orquestra Simfònica d'Oporto i un dels solistes més aclamats dels seu instrument arreu del món. Guanyador en diverses ocasions del Roger Bobo Award Prize, un dels guardons més importants del món de la tuba, en 2004 fou guardonat amb el *Award for Emerging Jazz Artist*. He tingut la sort de compartir escenari amb ell en diverses ocasions, tot comprovant una passió irrefrenable i una musicalitat contagiosa. I per mostrar el seu impressionant bagatge tècnic i expressiu, res millor que una obra escrita per a ell pel mestre Salgueiro. El **Concerto for Tuba** s'allunya del concepte tradicional de concert amb solista. Els seus cinc moviments estàn basats en diferents conceptes de la pintura de l'austriac *Egon Schiele* (1890-1918), un dels màxims exponents de l'expressionisme austríac juntament a *Gustav Klimt*. La llum i la sensualitat d'aquest malmès artista que morí amb tan sols vint-i-vuit anys, envolten l'ambient sonor i creatiu de l'obra de Salgueiro, el qual aprofita tota la potencialitat de registres de la tuba, amb les possibilitats expressives més gosades i les tècniques més inesperades de l'instrument. En paraules del compositor: *"Per què Egon Schiele i com va influir en la composició d'aquest concert? Una certa sensualitat melòdica i tímbrica sembla clara i alguna exuberància tècnica, però només el compositor pot revelar tota la resta"*. Una

partitura escrita al servei del virtuosisme i de la tècnica de Carolino a qui la crítica considera un dels tubistes més importants del món.

El sevillà *Joaquín Turina* (Sevilla, 1882 – Madrid, 1949) és sens dubte un dels màxims exponents del nacionalisme musical espanyol revestit, com no podia ser d'altra manera a l'època, pel tamís afrancesat tan important en la formació dels autors de l'època. A l'igual que Falla o Albèniz, el seu impressionisme musical connecta amb el regust europeu en obres tan conegudes com *Danzas Fantásticas* o *La procesión del Rocío*.

El 18 de novembre de 1911, Turina escriu una carta des de París fins a Sevilla dirigida a Manuel Font Fernández de la Herranz (1862-1943), fill del mestre gironí José Font Marimont (1840-1898) on diu: "*Mi querido Font: he tenido la humorada de hacer una marcha militar para banda con trompetas y tambores y quisiera desde luego que se encargase de instrumentarla con el instrumental poco más o menos de la banda del Regimiento de Granada. En el manuscrito que envío a Valdivia (la marcha es para él) verá usted indicaciones sobre la sonoridad aproximada que quiero (...) No tenga el menor cuidado usted en poner la armonía al descubierto aunque encuentre choques, pues al que no le gusten peor para él...*". (Legado Joaquín Turina. Biblioteca Fundación Juan March). Tota una declaració d'intencions en una magnífica **Marcha Militar** que rebosa la sensualitat i el lirisme més definitoris de l'autor. En 2017 vaig tenir l'oportunitat de dirigir aquesta obra al concert inaugural del VIè. Festival Turina de Sevilla amb la Banda Simfònica Juvenil del festival formada per uns noranta joves d'Andalusia. Fer aquesta música a la capital sevillana, et fa retrobar-te amb l'ecosistema que genera una obra i et proporciona trets ben rellevants a l'hora de plantejar-te la seua interpretació. És una mena de naturalesa encoberta amb pentagrames, en la recerca de la qual em fascina endinsar-me sempre abans de moure la batuta.

En 1920 escriu la **Sinfonía Sevillana**, obra que, segons la crítica, supera la influència dels seus estudis a la *Schola Cantorum* de París amb Vicent D'Indy. Hi trobem una mena d'andalusisme idealitzat que evoca, amb imatges sonores, tres ambients de la capital sevillana. El propi Turina dubta a l'hora de definir l'obra tot utilitzant primer com a subtítol *Episodio sentimental* i després canviant-lo per *Episodio pintoresco*. Potser l'obra evoca totes dues coses: la sentimentalitat del lloc de pertinença i el reflex d'allò pintoresc. L'obra fou presentada al Concurs de Composició del *Gran Casino de San Sebastián* davant un jurat format per personalitats tan importants com Tomás Bretón, Ricardo Villa i Jesús Guridi. L'Orquestra Simfònica d'aquest Gran Casino (actualment reconvertit en l'Ajuntament de Donosti) edifici de l' En 1949, el famós clarinetista *Julián Menéndez* (Santander, 1895 – Madrid, 1975) realitzà una versió per a la Banda Municipal de Madrid de la qual fou membre i en la dècada dels anys 60, el mestre català *José María Malato Ruiz* (Tarragona, 1911 – Madrid, 1983), director llavors de la Banda Primitiva de Lliria, en feu una altra instrumentació destacable de l'obra de Turina. Avui haguérem presentat la versió que hi ha a l'arxiu de la BM de Barcelona, creada en 1986 per *Joan Alfonso i Orfila* (Barcelona, 1916-1995), tota una figura del patrimoni musical de la nostra formació. He dirigit en varies ocasions la simfonia de Turina amb la versió original d'orquestra simfònica i aquesta hagués estat la meua primera vegada en dirigir-la amb banda. De segur que hagués gaudit de nou de la frescor, la puresa i la policromia sonora d'un autor encisador que escrigué músiques que envolten l'ànima.

Amb aquestes pinzellades sonores sobre els paisatges de Portugal i Sevilla, ens haguéssim acomiadat del nostre públic. La Temporada 2019-2020, "*Paisatges Sonors*"

ens ha portat per diferents formes d'entendre el que mirem amb els ulls de la música. Potser en la combinació dels sentits es poden recrear noves identitats que fins i tot desconeixem. Esperem que prompte passe aquesta boira de dolor que ens ha envaït, i que el malson siga preludi de temps nous per compartir la nostra música. Feu-nos caliu.

José R. Pascual-Vilaplana
Cocentaina, 24 de maig de 2020